

Voortgangsrapportage Plan van aanpak Welzijn geitenbokken – mei 2019

Op 16 november 2017 hebben vertegenwoordigers van LTO Nederland en de Nederlandse Geiten Zuivel Organisatie het *Plan van aanpak welzijn geitenbokjes* aangeboden op het ministerie van LNV. Het plan van aanpak heeft als doelstelling om het welzijnsniveau van alle geitenlammeren te verbeteren.

Op basis van gegevens uit de data-analyse kleine herkauwers 2016 heeft de GD in 2017 een verdiepende analyse van de lammersterfte uitgevoerd. Uit deze analyse is gebleken dat de gemiddelde sterfte binnen 6 maanden na geboorte of aanvoer 7,7% van de geormerkte lammeren bedroeg. Daarnaast is in dit onderzoek de spreiding in beeld gebracht. 70% van de bedrijven had in 2016 een sterftepercentage van ten hoogste 9,3%.(p70). 80% van de bedrijven had in 2016 een sterftepercentage van ten hoogst 12,3%. Op basis van deze spreiding zijn het streefgebied, signaleringsgebied en actiegebied voor 2020 bepaald.

2020	Sterftepercentage	Consequentie
Streefgebied	<9,3%(p70)	Geen consequentie
Signaleringsgebied	9,3-12,3(P70-p80)	Waarschuwing/Speciale attentie
Actiegebied	>12,3%(p80)	Plan van aanpak is vereist

In deze voortgangsrapportage wordt de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van het plan van aanpak weergegeven.

Borging uitvalspercentage

Met ingang van 1 januari 2018 is binnen het kwaliteitssysteem (KwaliGeit) een normering opgenomen voor het bewaken van de lammersterfte conform de definitie in het plan van aanpak. (zie onderstaand.)

- 3.2.6 Lammersterfte. De melkgeitenhouder is verantwoordelijk voor het sterftepercentage van alle op zijn bedrijf geboren lammeren, tot een leeftijd van 21 dagen na de melddatum, ongeacht de afvoer/ verblijfplaats. Het lammersterfte-percentage van het melkgeitenbedrijf ligt onder de actiewaarde. Na afloop van ieder kwartaal wordt getoetst of het rollend jaargemiddelde onder de actiewaarde ligt. Indien het lammersterfte-percentage hoger is dan de actiewaarde wordt de geitenhouder geïnformeerd over de voor hem geldende inspanningsverplichting. Tevens wordt de geitenhouder geïnformeerd als zijn rollend jaargemiddelde in het signaleringsgebied ligt. De signalerings- en actiewaarden zijn onderstaand vermeld.

Kwartaal	Signaleringsgebied	Actiegebied
2018 kwartaal 4 t/m 2020 kwartaal 3	> 12,3% - 19,6%	> 19,6%
Vanaf 2020 kwartaal 4	> 9,3% - 12,3%	> 12,3%

Vervolgens is in het eerste halfjaar van 2018 een webapplicatie (www.bokkenwelzijn.nl) ontwikkeld om de lammersterfte inzichtelijk te maken voor de melkgeitenhouders, hun zuivelonderneming en het kwaliteitssysteem. Na het verstrekken van een elektronische machtiging wordt binnen deze webapplicatie op basis van de gegevens uit de I&R-database per kwartaal het rollend jaargemiddelde van het lammersterfte-percentage berekend en gepresenteerd. Daarnaast worden na afloop van elk kwartaal de berekende percentages uitgewisseld naar het kwaliteitssysteem.

Omdat pas na afloop van het 4^e kwartaal van 2018 voor het eerst een volledig jaargemiddelde berekend kan worden, heeft de eerste toetsing op de norm plaatsgevonden in het eerste kwartaal van 2019. Vanaf het tweede kwartaal 2018 zijn alle geitenhouders ieder kwartaal vanuit het kwaliteitssysteem per brief geïnformeerd over hun situatie met betrekking tot de lammersterfte. De groep geitenhouders die nog geen machtiging had afgegeven is in deze brief aangespoord om dit zo snel mogelijk te doen om zodoende inzicht te krijgen in hun situatie. De groep die in het actiegebied dreigde te komen, is aangespoord om maatregelen te nemen om te voorkomen dat zij ook daadwerkelijk in het actiegebied zouden terechtkomen. De groep die in het signaleringsgebied dreigde te komen, is gewaarschuwd en gevraagd de vinger aan de pols te houden. De groep die zich voorsnog in het streefgebied bevond, is gecompimenteerd met hun tussentijds resultaat.

Begin mei 2019 hadden 350 van de 369 deelnemers (95%) binnen het kwaliteitssysteem een machtiging afgegeven, voor het gebruik van I&R data ten behoeve van het berekenen van het lammersterfte-percentage. Bedrijven die nog geen machtiging hadden afgegeven zijn schriftelijk op de hoogte gebracht van het besluit dat hun KwaliGeit-erkenning per 15 mei wordt ingetrokken. Vanaf deze datum zal de melk niet meer afgenomen worden door de zuivelonderneming totdat het bedrijf weer een erkenning heeft.

Van de bedrijven die een machtiging hebben afgegeven bedraagt het gemiddelde sterftepercentage 4,0%. Dit is een daling van 48% ten opzichte van de nulmeting over 2016 (7,7%). In onderstaande tabel is de verdeling over het streefgebied, signaleringsgebied en actiegebied weergegeven. Dit laat een forse verschuiving van het actie- en signaleringsgebied naar het streefgebied zien.

	Sterftepercentage	2018	2016 (nulmeting)
Streefgebied	<12,3%(P80)	95%	80%
Signaleringsgebied	12,3-19,6%(P80-P90)	4%	10%
Actiegebied	>19,6%(P90)	2%	10%

Bedrijven die zich in het actiegebied bevinden, hebben de verplichting om samen met hun 1-op-1 dierenarts en een vertegenwoordiger van de zuivelonderneming een plan van aanpak op te stellen en uit te voeren. Indien de betreffende bedrijven geen plan van aanpak opstellen of de vastgelegde maatregelen niet uitvoeren, dan volgt intrekking van de erkenning en zal de melk niet meer worden afgenomen door de zuivelonderneming totdat het bedrijf weer een erkenning heeft.

Stimuleren afmesten lammeren op eigen bedrijf

Binnen het initiatief Duurzame Geitenzuivelketen (DGZK) is binnen het thema Diergezondheid en dierenwelzijn ook een onderdeel opgenomen ter stimulering van het afmesten van boklammeren op het eigen bedrijf. Deelname aan het duurzaamheidsprogramma van DGZK is vrijwillig en mogelijk vanaf 2018. In dit eerste jaar heeft 65% van de melkgeitenhouders deelgenomen aan DGZK. 33% van deze bedrijven meer dan 10% van de bokjes op het eigen bedrijf afgemest.

Ervaringen en signalen uit de praktijk

Er is een breed draagvlak onder melkgeitenhouders voor het Plan van Aanpak. Tijdens de drie regiobijeenkomsten in november/december 2018 is dit anoniem gepeild met een digitale stemming. Hierbij heeft 100% van de stemmers aangegeven dat de sector ook in de toekomst zelf de regie moet pakken op het thema sterfte bij geitenlammeren.

Veel geitenhouders willen niet afgerekend worden op gebeurtenissen op een ander bedrijf, de bokkenmesterij. Daarom willen ze de boklammeren op het eigen bedrijf afmesten. Dit blijkt ondermeer uit een mededeling door de marktleider, dat er een grote verkoop van drinkautomaten is ontstaan aan geitenhouders die hun boklammeren op hun eigen bedrijf willen afmesten. Het is daarbij voor hen wel frustrerend dat zij dit in een aantal gevallen niet kunnen uitvoeren, omdat de hiervoor benodigde vergunningen niet verleend (kunnen) worden als gevolg van de in het merendeel van de provincies afgekondigde tijdelijk bouwstop voor geitenstallen.

Tot 2017 waren er drie handelaren die jonge boklammeren verzamelden en op gespecialiseerde mesterijen lieten afmesten. Naar aanleiding van de actualiteiten zijn twee van deze drie hiermee gestopt. Ze halen nu alleen nog maar dieren op die rechtstreeks naar de slacht gaan. Een aantal bokkenmesters is mede hierdoor ook gestopt. Andere bokkenmesters maken nu rechtstreeks afspraken met melkgeitenhouders.

In het huidige I&R systeem is het op grond van de I&R-regelgeving mogelijk om lammeren tot 6 maanden na de geboorte te oormerken en te registreren in het I&R systeem, zolang ze niet verplaatst worden naar een andere locatie. Geitenhouders die dit doen worden daarmee niet afgerekend op de werkelijke lammersterfte op hun bedrijf. Geitenhouders die hun lammeren wel direct na geboorte oormerken en registreren in het I&R systeem hebben hier moeite mee. Op basis van de huidige I&R-registratie is het niet mogelijk om per bedrijf inzicht te krijgen hoeveel lammeren geboren worden en sterven zonder dat zij geoormerkt worden.

Conclusie

De uitvoering van het Plan van aanpak Welzijn geitenbokken ligt op schema met het stappenplan en tijdsplanning in de bijlage van het plan van aanpak. Daarbij is er binnen de sector breed draagvlak om invulling te geven aan het plan van aanpak. We zien mogelijkheden om het welzijn van de bokjes verder te verbeteren door het verruimen van de mogelijkheden om bokjes op het bedrijf van geboorte af te mesten, onder andere door versoepeling van de provinciale bouwstops op dit punt.

Verder kan het inzicht in de werkelijke lammersterfte verbeterd worden, door de I&R-regelgeving voor geiten aan te scherpen.